

ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ОРГАНІЧНОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

І. Білоткач, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Важливим напрямом діяльності інноваційно-орієнтованої системи забезпечення аграрної сфери має стати робота з упровадження ефективного інституціонального регулювання органічного агропромислового виробництва та ринку органічної сільськогосподарської продукції.

За визначенням IFOAM, органічне сільське господарство являє собою систему виробництва, яка дозволяє зберігати здоров'я ґрунтів, екосистем і людей. Вона покладається скоріше на екологічні процеси, біологічне розмаїття і цикли, адаптовані до місцевих умов, ніж на використання ресурсів зі шкідливими результатами [1].

Відповідно до концепції японського духовного подвижника, філософа і громадського діяча М. Окада, природне сільське господарство має бути економічно вигідним для виробника і споживача; виробляти продукти в кількості, достатній для задоволення потреб зростаючого народонаселення; використовувати досить прості, стабільні і доступні методи та засоби ведення господарства» [2].

Починаючи з 1990-х років у багатьох країнах світу виникають ринки органічної продукції, яка на сьогодні перебуває у стані стрімкого росту. Каталізатором цього процесу стали різні екологічні катастрофи і скандали навколо харчових продуктів, а також зростання рівня свідомості споживачів. Високі темпи споживання, розширення асортименту, розповсюдження органічного агропромислового виробництва в багатьох країнах дають змогу вважати органічну їжу найпріоритетнішим напрямом у харчуванні людини.

Українська органічна продукція має вищу потенційну конкурентоспроможність, оскільки її мінімальна ціна, порогом якої є рівень собівартості, є нижчою за мінімальну ціну органічної продукції інших країн. Але відсутність правових інститутів, деформована ринкова інфраструктура, недостатня увага владних інститутів до проблем органічного аграрного ринку, все це обумовлює потребу у налагодженні інституціональних основ ринку органічного агропромислового виробництва та розробку механізмів його ефективного існування. В зв'язку з цим актуальним є поліпшення стану ефективності інституціонального регулювання органічного агропромислового виробництва в Україні.

Тому для України постає завдання вироблення механізмів державної аграрної політики щодо підвищення ефективності використання наявного потенціалу аграрного сектору економіки зокрема в напрямку збільшення виробництва органічної сільськогосподарської продукції, визначення та контроль показників

цієї ефективності. З цією метою особлива увага має бути сконцентрована на створенні передумов для його інституційного забезпечення, яке, передусім, передбачає формування механізмів взаємодії держави та органічного аграрного бізнесу, розвиток системи сільськогосподарського дорадництва у вигляді інформаційної та консультаційної допомоги сільськогосподарським товаровиробникам органічної продукції і сільському населенню, розвиток дрібнотоварного сільгоспвиробництва для забезпечення інтеграції особистих господарств населення у ринкові механізми функціонування органічного аграрного сектору, підвищення ефективності функціонування саморегульованих організацій в агропородовольчій сфері з метою усунення надмірної регламентованості, децентралізації процесу прийняття управлінських рішень. Також необхідним є акцентування заходів державної аграрної політики на питаннях підвищення ефективності використання інструментів регулювання органічного аграрного ринку, що сприятиме забезпеченню вільного прозорого руху органічної сільськогосподарської продукції, згладжуванню цінових коливань, задоволенню потреб споживачів у якісних і безпечних продуктах харчування, а також розвитку системи аграрної органічної логістики як чинника підвищення прибутковості підприємств за рахунок зниження загальновиробничих витрат і досягнення цілорічного забезпечення населення органічними продуктами харчування за доступними цінами.

Інституціонально-управлінські критерії ефективності включають: державну підтримку, імідж і репутацію країни походження, виробника, а також певного товару. Державна підтримка передбачає оптимальне поєднання ринкового та державного регулювання; систему дотацій та субвенцій; ділову паритетну співпрацю й кооперацію бізнесу та державних органів; соціальну рекламу; державну підтримку стратегічно важливих для країни галузей [3].

На теперішній час в Україні прийнято тільки п'ять діючих нормативних актів: в першу чергу це Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» від 3.09.2013р. № 425-VII, а також затверджені Постановами Кабінету України правила - «Про затвердження Детальних правил виробництва органічної продукції (сировини) аквакультури» (від 30 вересня 2015 р. № 982); «Про затвердження Детальних правил виробництва органічної продукції (сировини) рослинного походження» (від 31 серпня 2016 р. № 587); «Про затвердження Детальних правил виробництва органічної продукції (сировини) бджільництва» (від 23 березня 2016 р. № 208, Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України № 495 від 25.12.2015 р. «Про затвердження державного логотипу для органічної продукції (сировини)».

Верховна Рада України 10 липня 2018 року також прийняла Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного

виробництва, обігу та маркування органічної продукції», але він буде введено в дію через рік з дня набрання ним чинності – 2 серпня 2019 року, що дає змогу товаровиробникам органічної продукції підготуватися до його запровадження та інституціонально підкріпити його дію іншими підзаконними актами.

Унікальність виробництва та розподілу органічної продукції України в тому, що ринок розвивається в умовах абсолютної невідомості чинного законодавства у відповідній сфері. Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» не запрацював, як наслідок – жоден український виробник не сертифікований за українським законодавством.

На нашу думку Україні потрібно врахувати досвід всіх країн світу щодо організації та підтримки вітчизняних операторів ринку органічної сільськогосподарської продукції і найкращі розробки адаптувати до українських сьогоденних реалій та впровадити у життя [4].

Література:

1. Basic Standarts : approved by the IFOAM General Assembly, Victoria, Canada, and august 2002. URL: <http://www.ifoam.org>] (дата звернення: 06.01.2018).

2. Gold Mary V. Sustainable Agriculture: Definition and Terms : Special Reference Briefs Series no. SRB 99-02 / Alternative Farming Systems Information Center, U.S. Department of Agriculture. 1999. URL: <https://www.nal.usda.gov/afsic/sustainable-agriculture-definitions-and-terms> (дата звернення: 06.01.2018).

3. Яценко О. М. Конкурентоспроможність галузей сільського господарства в умовах глобалізації ринку продовольства / О. М. Яценко // Економіка АПК. – 2013. – № 1. – С. 31 – 38.

4. Гайдай, Т. В. Інституційний аспект ринкового трансформування перехідних економік / Т. В. Гайдай // Історія народного господарства та економічної думки України. – 2003. – Вип. 35 – 36. – С. 34 – 35.